

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Пловдив – 4000, ул. "Цар Асен" № 24, тел. 032/ 261 283, fax 032/ 261 378
<http://law.uni-plovdiv.bg>; e-mail: law@uni-plovdiv.bg

АНАЛИЗ

НА АНКЕТНИ ПРОУЧВАНИЯ СРЕД ПОТРЕБИТЕЛИ НА КАДРИ

**ОТНОСНО КАЧЕСТВОТО
НА ПРЕДЛАГАНОТО ОТ ЮРИДИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА ПУ ОБУЧЕНИЕ
ПО СПЕЦИАЛНОСТТА „ПРАВО“**

2023 г.

*ФАКУЛТЕТНА КОМИСИЯ ПО КАЧЕСТВО, ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ,
ПУ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“*

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....	3
II.	ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КАЧЕСТВО НА ПРЕДЛАГАНТО ОБУЧЕНИЕ	4
	1. СФЕРА НА ДЕЙНОСТ НА АНКЕТИРАНИТЕ	4
	2. ПРЕСТИЖ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНСТИТУЦИЯ	5
	3. ГОТОВНОСТ ЗА ПРЕДЛАГАНЕ НА СТАЖ, СТИПЕНДИЯ ИЛИ РАБОТА	6
	4. УДОВЛЕТВОРЕНОСТ ОТ ПОКАЗАНИТЕ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНЦИИ	8
	5. ПОЗНАВАНЕ НА УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ	10
	6. ГОТОВНОСТ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В РАБОТНИ ГРУПИ	11
III.	ПРЕПОРЪКИ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ	12
IV.	ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ	14
V.	ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ФКК	16

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

Анкетното проучване е проведено през периода **март-септември 2023 г.** сред потребители на кадри с цел проучване на мнението им за качеството на обучението в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“. За целите на анкетиранието е използвана специализираната електронна платформа на университета, като онлайн анкетната карта е публикувана на официалната интернет страница на факултета <https://law.uni-plovdiv.bg/>. До края на посочения период анкетни карти са попълнили 4 работодатели.

Обработените анкетни карти са по образец (*Анкетна карта № 9 за проучване мнението на работодателите*), утвърден с решение на АС по протокол № 5/19.12.2019 г.

Въпросите към анкетите представляват отделни показатели за измерване на качеството на предлаганите от факултета образователни услуги, от една страна, и за преценка на готовността на работодателите да предложат стаж, стипендия или работа на възпитаниците на университета, от друга.

Дадените отговори от анкетираните работодатели по отделните показатели са отразени таблично в Раздел II както в абсолютен брой, така и в % спрямо общия брой анкетираните, а препоръките им са систематизирани в Раздел III. Изводите от анкетното проучване са обобщени в Раздел IV. Предложения за подобряване на качеството на обучението са формулирани в Раздел V.

II. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КАЧЕСТВО НА ПРЕДЛАГАНОТО ОБУЧЕНИЕ

1. СФЕРА НА ДЕЙНОСТ НА АНКЕТИРАНИТЕ

От всички анкетирани работодатели преимуществено е посочена дейност в сферата на юридическите услуги, като това най-често са адвокатски дружества или тясно специализирани адвокатски кантори. Само един от анкетираниите работодатели е посочил, че е търговско дружество в сферата на производството и търговията, но със самостоятелно функциониращ правен отдел. (Таблица 1).

ТАБЛИЦА 1

ВЪПРОС КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОТГОВОР
4. Какъв е предметът на дейност на Вашата институция (организация/фирма)?	Адвокатски услуги
	Защита на интелектуалната собственост
	Производство и търговия с метали и метални изделия
	Юридически услуги

Самите анкетирани са посочили преимуществено, че упражняват свободна професия като адвокати, а само един от тях изпълнява длъжността „Ръководител на правен отдел“ при търговско дружество от частния сектор. Видно от данните в проучването, по-активно участие в анкетиранието са взели лица, които самостоятелно или в съдружие самостоятелно упражняват регулирана адвокатска професия (Таблица 2).

ТАБЛИЦА 2

ВЪПРОС КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОТГОВОР
2. Вашата длъжност е:	Адвокат
	Адвокат
	Ръководител правен отдел
	Адвокат

Анализът на структурата и дейността на организациите, взели участие в анкетиранието, показва 100% заетост в частния сектор, като 75% от тях осъществяват стопанска дейност в сферата на услугите, за които се изисква юридическо образование и юридическа правоспособност, придобита по установения в закона ред.

2. ПРЕСТИЖ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНСТИТУЦИЯ

Анкетираните работодатели преимуществено са посочили, че ПУ „Паисий Хилендарски“ има обществен престиж. Положителен и категоричен отговор „да“ на този въпрос са дали 75% от тях, като само един е отговорил отрицателно с „не“. При избор на една от три възможни алтернативи на отговор на поставения въпрос всеки анкетирани е бил категоричен в мнението си, видно от липсата на посочване на възможен отговор „не зная/не мога да преценя“ (Таблица 3).

ТАБЛИЦА 3

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ДА		НЕ		НЕ ЗНАЯ/НЕ МОГА ДА ПРЕЦЕНЯ
5. Смятате ли, че ПУ има обществен престиж?	4	3	75.0%	1	25.0%	0.0%

Всички работодатели посочват, че към момента на анкетирането в поверената им или стопанисвана от тях организация има назначени специалисти, завършили ПУ „Паисий Хилендарски“. На основа на натрупаните наблюдения от назначените при тях специалисти 75% от анкетираните работодатели заявяват готовност да предоставят възможност за провеждане на практическо обучение на студенти от ПУ „Паисий Хилендарски“ при тях.

3. ГОТОВНОСТ ЗА ПРЕДЛАГАНЕ НА СТАЖ, СТИПЕНДИЯ ИЛИ РАБОТА

Финансови пречки или обща несигурност обаче спират готовността на работодателите да предоставят стипендии за финансиране на такова практическо обучение. Такава готовност заявява само един от анкетираните работодатели, който изрично е посочил, че желае да предостави стипендия на студент от специалността „Право“ (Таблица 4).

ТАБЛИЦА 4

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ДА		НЕ		НЕ ЗНАЯ/НЕ МОГА ДА ПРЕЦЕНЯ	
		БРОЙ	ПРОЦЕНТ	БРОЙ	ПРОЦЕНТ	БРОЙ	ПРОЦЕНТ
6. Бихте ли предоставили възможност за провеждане на практическо обучение на студенти от ПУ във Вашата организация/фирма?	4	3	75.0%	1	25.0%	0	0.0%
7. Бихте ли предоставили стипендии за финансиране на практическо обучение на студенти от ПУ във Вашата организация/фирма?	4	1	25.0%	1	25.0%	2	50.0%
8. Във Вашата организация/фирма има ли назначени специалисти, завършили ПУ?	4	4	100.0%	0	0.0%	0	0.0%

Относно възможността за провеждане на практическо обучение на студенти от ПУ „Паисий Хилендарски“ в поверената или стопанисвана от тях организация анкетираните работодатели преимуществено са посочили, че биха предоставили такава възможност на студенти, обучаващи се по специалността „Право“ в ПУ.

Само един от анкетираните работодатели е разширил кръга от специалности, посочвайки не само специалността „Право“, преподавана в ЮФ на ПУ, но и специалности, обучението по които се провежда от друг факултет на същия университет. Като желани специалности са посочени още „Счетоводство и контрол“ (с точно наименование

„Счетоводство“), „Бизнес администрация“, „Икономика“ (с точно наименование „Икономика и бизнес“) и „Международни търговски отношения“ (с точно наименование „Международни икономически отношения“), предлагани за обучение на студенти в бакалавърска и/или магистърска програма от ФИСН при ПУ „Паисий Хилендарски“.

При отговора на този въпрос анкетираните работодатели са търсели такива специалисти, които биха били потребни на организацията им с оглед на упражнявания предмет на дейност. Почти всеки един от тях е бил напълно наясно по кои от желаните от него специалности ПУ „Паисий Хилендарски“ провежда обучение.

4. УДОВЛЕТВОРЕНОСТ ОТ ПОКАЗАНИТЕ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНЦИИ

Анкетираните работодатели преимуществено изразяват удовлетворение от работата на назначените при тях възпитаници на ПУ „Паисий Хилендарски“ по отношение на демонстрирани знания, придобити умения и притежавана компетентност. Най-висок е дялът на анкетираните работодатели, посочили отговор „по-скоро съм удовлетворен“, а един от анкетираните категорично е заявил своето положително становище, посочвайки отговор „да“. Само един от анкетираните е посочил отговор „по-скоро съм неудовлетворен“, но нито един не е посочил категоричния отрицателен отговор „не съм удовлетворен“. От данните в анкетното проучване е видно, че всички анкетирани работодатели са напълно убедени във формираното у тях мнение относно професионалните качества на своите служители, завършили ПУ „Паисий Хилендарски“, доколкото нито един от тях не е посочил отговор „не мога да преценя“ (Таблица 5).

ТАБЛИЦА 5

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	НАПЪЛНО СЪМ УДОВЛЕТВОРЕН/А		ПО-СКОРО СЪМ УДОВЛЕТВОРЕН/А		ПО-СКОРО СЪМ НЕУДОВЛЕТВОРЕН/А		НАПЪЛНО СЪМ НЕУДОВЛЕТВОРЕН/А		НЕ МОГА ДА ПРЕЦЕНЯ	
		Брой	Процент	Брой	Процент	Брой	Процент	Брой	Процент		
9. В каква степен сте удовлетворени от знанията, уменията и компетенциите на Вашите служители, възпитаници на ПУ?	4	1	25.0%	2	50.0%	1	25.0%	0	0.0%	0	0.0%

Въз основа на своите наблюдения над проявения професионализъм при изпълнение на поставените им задачи почти всички анкетирани работодатели са готови да препоръчат възпитаниците на ПУ „Паисий Хилендарски“ на свои колеги или други работодатели, като само един от тях не е готов да направи това (Таблица 6).

ТАБЛИЦА 6

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ДА		НЕ СЪМ СИГУРЕН		НЕ	
		Брой	Процент	Брой	Процент	Брой	Процент
11. Бихте ли препоръчали на свои колеги или други работодатели да наемат на работа възпитаници на ПУ?	4	3	75.0%	0	0.0%	1	25.0%

5. ПОЗНАВАНЕ НА УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ

Почти всички анкетирани работодатели познават учебните планове по специалността „Право“, доколкото тя е необходима на служителите им за осъществяване на упражнявания предмет на дейност на поверената им или стопанисвана от тях организация. Само един от тях посочва, че не е запознат, но смята да го направи. Нито един от анкетирания не посочва, че не желае да се запознае с учебните планове нито на специалността „Право“, нито на която и да е друга, дори и да е свързана с упражнявания предмет на дейност (Таблица 7).

ТАБЛИЦА 7

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ДА, ЗАПОЗНАТ СЪМ		НЕ, НО БИХ СЕ ЗАПОЗНАЛ		НЕ И НЕ БИХ СЕ ЗАПОЗНАЛ	
12. Запознати ли сте с учебните планове на специалности в ПУ?	4	3	75.0%	1	25.0%		0.0%

Относно съотношението между предвидени в учебните планове на специалността „Право“ учебни часове за теоретична и практическа подготовка на студентите мнението на всички анкетирани категорично показва, че учебните планове според тях по-скоро не съдържат необходимия баланс между теоретичното и необходимото практическо обучение (Таблица 8).

ТАБЛИЦА 8

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ПО-СКОРО ДА	ПО-СКОРО НЕ	НЕ МОГА ДА ПРЕЦЕНЯ
13. Ако сте запознати, считате ли, че учебните планове са балансирани по отношение на теоретичната и практическата подготовка на студентите?	4	0.0%	4 100.0%	0.0%

6. ГОТОВНОСТ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В РАБОТНИ ГРУПИ

Поради забелязаната не дотам балансираност в учебните планове между теоретичната и практическата подготовка на студентите по-голямата част от анкетираниите работодатели заявяват готовност да се включат и активно да участват в актуализирането както на учебните планове на специалността „Право“, така и на учебните програми и на квалификационните характеристики. Само един от анкетираниите работодатели не би участвал в работни групи с такава задача (Таблица 9).

ТАБЛИЦА 9

ВЪПРОСИ КЪМ АНКЕТА № 8 ЗА РАБОТОДАТЕЛИ	ОБЩ БРОЙ АНКЕТИРАНИ РАБОТОДАТЕЛИ	ДА		НЕ		НЕ МОГА ДА ПРЕЦЕНЯ
14. Бихте ли участвали в работна група за актуализиране на квалификационните характеристики, учебните планове и програми на специалности в ПУ?	4	3	75.0%	1	25.0%	0.0%

III. ПРЕПОРЪКИ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ

Всеки един от анкетиранияте работодатели е отправил препоръка за подобряване на качеството на предлаганото обучение по специалността „Право“. Нито един не е останал безучастен, което е доказателство за ангажираността на работодателите да действат в тясно сътрудничество с факултета и университета за постигане на високо качество на предлагания образователен продукт.

Като недостатък на обучението те констатирали недостатъчното практическо обучение на студентите, като са посочили различни причини за това. Те смятат, че като цяло не е установена достатъчно добра и тясна връзка между университета и бизнеса при осъществяване на практическото обучение и при провеждане на стажовете. Не се уточнява дали липсващата връзка се отнася до задължителните по закон и учебен план стажове по време на следването, или доброволните такива. Може да се предположи с оглед на предмета на дейност на анкетиранияте работодатели основно в частния сектор, че те визират такава липса по отношение на доброволните стажове на студентите. Среща се изолирано мнение, че обучението по-скоро е насочено към просто запаметяване на учебния материал без да се предлага нужното практическо обучение.

Поради тези им констатации като обща за всички анкетирани работодатели се наблюдава препоръката за задълбочаване на практическото обучение на студентите по специалността „Право“. За постигане на тази обща цел са предложени конкретни начини и средства.

Така например един от анкетиранияте работодатели е посочил, че е необходимо да се осигури по-тясно сътрудничество между факултета и практикуващите адвокати, съдии и прокурори. По-конкретно и с цел да се засили връзката между университета и бизнеса друг работодател предлага да се привличат специалисти от практиката за провеждане на редовни срещи със студентите и поне частично водене на семинарни занятия. Посочва се и необходимостта бъдещите юристи да могат да владеят чужди езици, преимуществено английски език.

Отправените от анкетираните работодатели констатации и препоръки са представени таблично и в цялост без редакторска намеса (Таблица 10).

ТАБЛИЦА 10

10. Какви са Вашите препоръки за оптимизиране на професионалната подготовка на студентите от ПУ и повишаване на конкурентноспособността им на пазара на труда	Необходимо е да се организира по-тясно сътрудничество с практикуващи структури (адвокатски кантори, съдилища, прокуратура и т.н.) и да се обезпечи реално придобиване на практически опит
	Липсва връзка между университета и бизнеса относно стажове
	Задълбочаване на практическите познания, засилване на връзката между университета и бизнеса, привличане на специалисти от практиката за редовни срещи със студенти и водене (поне частично) на семинарни занятия, обучение на чужди езици (най-вече английски език)
	Да ги научите на практически знания, а не само на теория и да рецитират учебниците

IV. ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ

Според данните от направеното проучване **всички анкетирани работодатели са заети в частния сектор**. По-активно участие са взели лица, които самостоятелно или в съдружие самостоятелно упражняват регулирана адвокатска професия.

Всички анкетирани работодатели (100%) имат наети завършили ПУ „Паисий Хилендарски“ специалисти. С оглед на упражнявания предмет на дейност специалистите при тях са наети на длъжност, за която са изискват придобити юридическо образование и юридическа правоспособност. Ето защо **предпочитаната от тези работодатели е специалността „Право“** при същия университет.

Почти всички анкетирани (75%) изразяват мнение, че **университетът се ползва с обществен престиж**. На основа на натрупаните наблюдения от назначените при тях специалисти същата част от анкетираните работодатели **заявяват готовност да предоставят на студентите възможност за провеждане на практическо обучение при тях**. Те биха предоставили такава възможност преимуществено на студенти от специалността „Право“ при ПУ „Паисий Хилендарски“.

Поради финансови или други причини обаче анкетираните работодателите **не са склонни да предоставят стипендии за обучение на студенти от университета**. Такава готовност проявява само един от тях.

Анкетираните работодатели **преимуществено са изразили удовлетворение от показаните от студентите на ПУ знания, умения и компетенции**. Част от тях са напълно удовлетворени (25%), друга част – по-скоро удовлетворени (50%), но нито един от тях не е посочил категорично, че е напълно неудовлетворен. Поради това **почти всички работодатели (75%) са склонни да препоръчат на свои колеги да наемат студенти на работа** при тях по възможност от специалността „Право“ на университета.

Почти всички анкетирани работодатели (75%) познават учебните планове на специалността „Право“, като само един от тях все още не се е запознал, но смята да го направи. Според всички анкетирани (100%) учебните планове **по-скоро не съдържат необходимия баланс между теоретичното и необходимото практическо обучение**.

Категоричността на анкетираните работодатели по отношение на липсващия баланс между теория и практика по време на обучението подчертава желанието им учебните планове да бъдат приведени в съответствие с нуждите на практиката. Поради това почти всички (75%) категорично **изразяват готовност да се включат в работни групи за тяхната актуализация.**

Тези им констатации наред с липсата според тях на достатъчно сътрудничество на университета с бизнеса са довели до **обща за всички анкетирани работодатели препоръка за задълбочаване на практическото обучение** на студентите по специалността „Право“. За постигане на тази обща цел са предложени конкретни начини и средства.

Предложено е по-тясно сътрудничество между факултета и практикуващите адвокати, съдии и прокурори, като **се привличат специалисти от практиката за провеждане на редовни срещи със студентите и поне частично водене на семинарни занятия.** Посочва се още необходимостта бъдещите юристи да владеят чужди езици и **се препоръчва засилване на обучението им по и на английски език.**

V. ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ФКК

Въз основа на настоящия анализ ФКК намира за уместно да подчертае, че във факултета е установена практика да се организират срещи между студенти и специалисти от практиката чрез множеството създадени клубове и кръжоци. Често специалисти от практиката се привличат за водене на част от занятията на студентите по отделните дисциплини.

Тази практика се оценява положително от отговорните за акредитацията на висшето училище държавни институции, видно от заложените от тях критерии за предлагане на качествено обучение.

На основа на установената до момента практика във факултета и препоръките на анкетираните работодатели ФКК:

ПРЕДЛАГА на ФС на ЮФ при ПУ да утвърди препоръката на ФКК на Факултета свободните през съответната учебна година учебни часове по отделните дисциплини, незаети от академичния състав или обучавани в ЮФ докторанти, да се предлагат за водене на специалисти от практиката.

Анализът ведно с предложенията към него е обсъден и приет на заседание на ФКК на ЮФ при ПУ „Паисий Хилендарски“, проведено в гр. Пловдив на 23.10.2023 г.